

ШЫН

СЭКП-нин Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-нин Дээди Советинин органы

1925 чылда
үндүлүттүнген

1962 ч.
НОВАБРЬ
29
ЧЕТВЕРГ
№ 281 (5378).

Өртөө 2 көп,

„Марс-1“ ужудуушкунда СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫ

Ужудуушкунун программасын бугаар ноябрынын 20-ден 27-ге чейин үзүп планеталар арасындагы «Марс-1» деп станцияны-биле радио харылааларынын ээлчегин сезинилерин кылган.

Планеталар арасынын станциясында температура болгаш базышкын бердинген хемчээлде туруп турар: температура — Цельсийн 25—30 градуу, базышкын — мөңгү сууга чыгыгыштын 850 мм болуп турар дээрзин телеметриянык меддэлер көргүсөн. Хүн батареялары болгаш токту химиктиг үнөр дестери чогулчалыг аялдап чоруур. Ойталышкынның тогу болгаш хүн батареяларынын күженишкени санаттыгач чурумга дүгүп турар.

Траектория хемчээшкенин меддэлери бугаар алырга, планеталар арасындагы «Марс-1» деп станциянын черден ырааны сөөлүг сезинсе, 8 миллион 726 муң километр болган. Эрткен сезинилерин үзүндө планеталар арасынын станциясындан эртем информациянын база-ла хүлээлген. Станция-биле радио харылаазы эки болуп турар.

Ноябрынын 28-те Москваның-биле 9 шак турда, планеталар арасындагы «Марс-1» деп станцияны черден 9 миллион 85 муң километр хемчээлге барган турар болгаш мындагы астрономиктиг координаттарлыг болгаш: дорт үнери—7 шак 10 минута, ийленери—44 градус 55 минута.

Бүгү күштү—ажыл-агы чылын чедиишкенин доозарынче!

Улаас чеди чылдың бешин чылымче кирер бис. Баштайгы дөрт чылда совет улус эки амылдаан. Чеди чыл планынын онзалгаларын чүгө күүсөдир эвес, харын бээ амыр күүсөдир болгаш оон-биле бистин чуртка коммунисттиг тургузушкунун өндүрүлүш перспективтиг планын боттандырышкунун эгизинде-ле чаа-чаа тилелгелерге быжыг үндөшкүнү тургузар талас, бис улам эки амылдаар ужурулг бис — деп Н. С. Хрушев СЭКП ТН-нын Пленумунга ботунга илеткелинге чүгээлээ.

Бистин республиканын ажылчы чоннары бүгү совет чон-биле кады Пленумун шийтирлерин чыгыс үнө-биле деткип хүлээп алгаш, коммунизм тургузушкунун өндүрүлүшү чыгыс херөөгө боттарынын салымчы кылдарын кирер дээш кайгычтык бедик көдүрүшкүнү аялдап турарлар. Бо хүнде республиканын үлестир бүдүрүлгелеринин муракчы волонтерлери, шектери болгаш бригадалары чеди чыл планынын эртки чымынын онзалгаларын хуусаа бер-

тинде күсөткенин рапорттап турарлар. Тыванын келир үзүлгү үлестирүвүн суруу болуп «Тывакобальт» болгаш «Тыва даг-дугу» комбинаттарын туугулары тургустунуп турар. Республиканын кээзе ажыл-агыйын ажыл-ишчилери бо чылын кайгычтык бедик дүжүтү өстүргөнер, сут, эгт, дүз болгаш кээзе ажыл-агыйын өске-дээ продукттарын бүдүрүш өзүп турар.

Ичээлээжик улус ажыл-агыйын шалымкын хөгжүдериңге улау болуп ойнаар ужурулг хей-хей курлавырларын болгаш аргаларын ам-дээ чечке аялдап шыдаайн турар бис. СЭКП ТН-нын Пленумун шийтирлеринде кол кичөөгөйүн үлестирге, тууга болгаш кээзе ажыл-агыйга аялгадатынмай турар курлавырларын шийтээлдеринче массаларын экилдер талас-биле партияны улаурун амырдык чедир эвөөш үе артык. Ажыл-агы чымын чедиишкенин доозар дээш республиканын үлестир бүдүрүлгелери, туугулары болгаш улус ажыл-агыйын бүгү

адырлары Пленумун шийтирлерин ууртутка болдурган, артык үеде эң-чө күженишкенин аялдаары негетинин турар.

Бистин үлестир бүдүрүлгелеринин хей кезин он айларын планын чедиишкенин күсөткөн. Ичээлээжик хомжул турар бүдүрүлгелер республикада бар болгаш. «Тыва даг-дугу» туугу өргөдөлү, Турунның, Чалданын, Шуурмактын райулетур комбинаттары, «Тыва туугу» трези, Улут-Хем ыш-үлестир ажыл-агый чыл эгизинде бээр бир дески эвөө ажылдап, айларын болгаш кварталдарын планын онзалгаларын күсөтпейн келгенер. Оон кол чылдаганы болза, ол бүдүрүлгелерин ууртуткучулары, партия болгаш профсоюз органдары кыш-ажылдын организациалары экижидеринче кошкып кичөөгөй салып, ажылдын ууртуткучу ала-чалуурашканын кирил турарын. «Тыва туугу» трезинин (началыгын эш Нестеровский) мырнай чыгыс аларган хомжулшкын чүтүк-биле тайылбырларыл? Хамык утур ууртуткучулар сулазын, трезин ууртуткучуларын, чымын ижер-техниктиг аялдакчыларын онзалган ажылды бедик харысаалга-биле көрүп чыгыскалынды. Трезин туугулары бо чылын аялдап киирер туугулар талас-биле күрүшкөн болгаш чонун мурунга улау өргөдөлү. Ол дугайында трезин ууртуткучуларын партияны ала-чалуурашканын айтыр өйү келген.

Чурт үлестирүвүн министрствонун чымын бүдүрүлгелерин аялдакчыларын улау чедир бар. Ичээлээжик күш-ажылдын бүдүрүлгүн бедирлерин болгаш продукциянын хей-хей бүдүрүлгелер күсөтпейн турарлар. Продукциянын шынары база күдү, бүдүрүлгенин эконо-миктиг көргүзүлгелер экижидеринче кичөөгөй сулазын.

Манаа тамаарыштыр чымын чедир көргүзүп болуп: пиво дээр-

дуга күш-ажылдын бүдүрүлгүн эрткен чылдазындан 20 хуу күдүлээп, ажыл телеметриянык артык чыгыскалы болган. Эстертиг шакта өргөдөлүндө ажыл телеметриянык фондустун өздөлдү күш-ажылдын бүдүрүлгүнүн өздөлдү муралп турар.

Республиканын «Дээ туугу» туугу-монтаж өргөдөлү көчүгү багай аялдап, кээзе черлерге чаа туугуларын аялдап кииреринин планын күсөтпейн турар. Чижээ, Таңды, Улут-Хем, Бай-Тайга, Тес-Хем районнары чуртталга бажынарнын болгаш мал кажаларынын туугулары амыдаа чедир аялдап кииртинген. Хамаарышкан районнарын ууртуткучулары «Дээ туугу» туугу-монтаж өргөдөлүндө чогут өргөдөлү тургустун, мал кышталдыкшынын берге байдалга тааралаштырып келгени черде шын эвес.

Ажыл-агы чымын чедиишкенин доозар талас-биле чүтүлгү сорулганы үеде меддэлериң аялдап кииреринин мурунга тургустуну келген. Келир чымын дүжүтүлгү үзүлгү бедиктеги, кээзе ажыл-агы машиналарынын септелгени, механизатор кадрларын бедиктеги дээр шижээш өң чүтүлгү аялдап ам республикада нийтизи-биле кошкып чуртуткучулар болгаш мал кышталдыкшынын чымын чедир баа эвөөш эвес.

Республиканын улус ажыл-агыйын бүгү адырларында бар чедирлерин чыл төнүзүңгө чедир артык үеде чыдадыр болгаш ажыл-агы чымын чедиишкенин доозар дээш бүдүрүлгө, туугу, колхоз, совхоз бүдүрүлгүн ууртуткучулары, партия болгаш профсоюз органдары бүгү күштү шына хуулап, аргаларын болгаш курлавырларын долу аялдакчыларын кол кичөөгөй салып, туугуларын чүтүлгү. Ону боттандырады СЭКП ТН-нын ноябрь Пленумун шийтирлеринге даянып, оларын хүн бүрүкү аялдап, ууртутка болдурар терек.

Пленумунуң материалдарын ханызы-биле өөренип, таныжып турар

Курлавырларын бүрүнү-биле аягылаар

МЕЛЕНТЬЕВСКИЙ СУУР (Архангельск область). (СЭТА-нын көр.)

Боттарынын сугалыг бригадир, ССРЭ-нин Дээди Советинин депутаты, Москвадан ала чымын келген Иван Сергеевич Мелентьевский Мелентьевскийн ыш пунктуунун аялдакчылары, тускай эртемчилери болгаш албан-ахчылары чымын-биле уткааннар. Бистин партияныкы ТН-нын төңгүлү Пленумунуң аялдакчы киришкеш келген ботунга чыгыс чер чуртуткун дымнадым ыш белеткекчи-

лери улау сөзүргүл-биле дымнадым.

Улау ажыл-агыйын ууртуткун эде тургузар дугайында СЭКП ТН-нын Пленумун шийтирлерин ыш болгаш чогуту «Улау деп, бригадир И. Олейников чүтүлгү болза, ол шийтир болза бүдүрүлгенин курлавырларын калбаа-биле мобилизацияга, чеди чыл планынын онзалгаларын дүргө күтүлдиринге дуулаар. Сөгү чүтүлгү ыш белеткекчилери бүгү үлестир

херөөгө төлөткү салымшынын киирер.

Сугалыг тракторист Иван Яковлев ыш сөзүргүлде ийи хүн аялдап турар. Сөгүлү хүннерин бирээ-линде бон бригадир 41 кубометр норманын орунга 70 кубометр ышты белеткен, ушта сөөрткөн болгаш чүтүлгү чуртукан. Ноябрь 26-да Яковлевчилер эдечер онзалгалын бээр-ла ийи катан амыр күсөткөч-нөр.

Барыын-Хемчик биле Таңдыдан меддэлер

Пленумунуң шийтир-биле танышкаш...

Барыын-Хемчик районун «Большинский» колхозунда партия организациалары (секретары эш Эмер-Сарыг) СЭКП ТН Комитетинин ноябрь Пленумунга эш Н. С. Хрушевтин илеткелин таныштыр-биле холбоштыр колхозчуларын митинг хуралдарын 2 кезек черге ээргиткен. Орта 122 кижи олурушкан.

Метанаастаттыгач бот-оруга чарылгалыг хойжү бригаданын бригадир эш С. И. Шагдырын чүгээлээ.

Манаа чымын чедир баа эвөөш эвес.

Манаа чымын чедир баа эвөөш эвес.

дугу хүлээлгелер алыр бис:

Чаа хураганын 100 хуу камгалап алыр. Келир чымын бир хой-дан 2 күд кыргыч. Кышталгала-же мал чеди сөөртүргө бир автомашина, 4 шанагыг айттарын хуулап тургустун.

Мал чедиишкенин сөөртүлгенин чоккук үеде чыгыскалы бүгү күсөткөн ап шыдаар бис. Ол ышкып колхоз-тун муракчы салымчы Керек Секина бир ишекке онзалгып 1200 күд сүт сар дээр хүлээлгенин СЭКП ТН-нын ноябрь Пленумунга уткуштур күсөткөн, чыл төнүзүңгө чедир 100 күд сүтү немей саарын хүлээлгөн.

Хоочун аялчынын сөзү

СЭКП ТН-нын ноябрь Пленумун шийтирлерин бүгү совет чонун күш-ажылды тилелгелерге сорук киирер. Барыын-Хемчик районун коммунал хандырылга болгаш туугу конторанын хоочун аялчынын Ооржак Хачык СЭКП ТН-нын Пленумунга И. С. Хрушевтин илеткелин чыгыскалы, мында дээр:

— Туугу аялчынын үжөн чыл болдум, хар-назымн улаадып, алаан чедиишкени ала дүжүп чуртут-даа бон, партиянын болгаш чазактын ачы-онзал болумун кызымаккай күш-ажылды-биле чыргалдым. Байлак чуртут чар мен, Никита Сергеевичин илеткелин номчуп олурарга кайгычкы солун, кижжи чагаар-ла тал-лай бээр-дир, чоккук келир үеде бистин чырыкчалыг амырлар-чуртталгавис оон көстүп келир-дир. Мен ам-дээ амырлардан чымын калбайн бригадир кылган. Иччангыш төп ферма-да инекти саары механизаторлар-ган.

Партиянын болгаш чазактын ап чуртукан хемчелерин хоочун туугу Ооржак Хачык бүгү совет чон-биле кады ол хире үнелеп турар-дир, ол дээрже коммунизм тургузарын өндүр чыгай программанын амырларга боттандыра дээр бистин кичилеринин чымын-шынын чок күсөткөн сөрүктүң илергелеринин.

Чаа хүлээлгелерин алган

СЭКП ТН Комитетинин ноябрь Пленумунуң материалдарын таныш-каш, Барыын-Хемчик районун Кызыл-Мажалык автотранспорт конторанын коллективин аял-ишчн хүлээлгелерин алган улам сөрүктү аялдап турар. Транспортчулар бо чымын он айларын бүдүрүлгө онзалгалын ыракта амыр күсөткөн.

Коллективте муракчы чолочаар көдөөш. Чижээ, Дмитрий Маркелов, Владимир Кимазов алар ам 1963 чылдын үлүгү бо чымын төнүзүңгө чедир күсөдир сорулга салган аялдап турар. Аялдап бүдүңгү, продукциянын эки шынары дээр демиселди шак мындыг кижилер септел-ге болгаш өске-дээ амыр адырларын-да илереп турар.

Бүдүрүлгенин чыл онзалгалын күсөткөн, пландан амыр 20 муң тонна чүтүк сөөртүрүп, 500 муң тонна-километр аялдап кылырын, ол ышкыш 20 муң литр кывар-чаар чүтүлгү, үрүмкө болгаш кыпалат септелген 2 муң рубльди кампап алырын коллектив хүлээлген. Транспортчулар сөгү ээлеп шыдаар.

Чаа арга-биле аялдаар

СЭКП ТН-нын ноябрь Пленумунга эш Н. С. Хрушевтин илеткелин болгаш Пленумунуң материалдарын Таңды районда «Совет Россия» колхоз-тун колхозчулары танышкыш, Ленин-партиянын ТН-нын ап чуртукан хемчелерин көчүгү чүтүлгүнү-биле хүлээп алган.

Пленумун доктаалык боттандыра дээр чаа арга-биле аялдакчылар олар шийтирлөөш, таңдылга хуралдарына чаа хүлээлгелерин алган. Ноябрь 15-тен 25-ке чедир колхозтун механизаторлары 5 тракторун септеп дооскан, төп сүт-бараал ферманын коллектив-биле кады «Селочанын» дери кылган. Иччангыш төп ферма-да инекти саары механизаторлар-ган.

«Елочка» ам доктаамал аялдап турар. Төп фермада инек бүдүрүлгөн сүт саздамы мурундазындан хонукта 500—600 грамм немейи турар. Төп болгаш Каскал фермалары декабрь 5-ке чедир 20 тонна сүтү күрүңгө саады деп хүлээлгө алган. Пленумун доктаалык болгаш материалдарын чер болганга таныштыра, өөрдир пропагандистери, агитатор-лары партия организациалары томуй-лаан.

Малчынын өөренип турар

СЭКП ТН Комитетинин ноябрь Пленумунуң материалдарын, Никита Сергеевич Хрушевтин Пленумга илеткелин «Межегей» совхозтун малчы-нары ханы өөренип эгелен. Недел-да ийи улаа кичээлдээр ол бөлүмдө чулар сөгү ээлеп шыдаар.

Совхозта парторганизацианын малчынарда быжыгалаа пропаганда коммунист Луиз-оол өөрдөгөн ажыл-ишке алаштыр эки органи-запал турар. Пленумун материалдарын танышкыш, ону канчаар-дээ амыр чүтүлгүнү, чыгыскалы чорутуу турар Төзөн партияныг өөрүшкүнүн илереп турар.

СЭКП ТН-нын ноябрь Пленумунуң материалдарын таныжып, өөренип бистин республикада калбарган. Тываның ажылчы чоннары Пленумунуң материалдары-биле танышкаш, ону канчаар-дээ амыр чүтүлгүнү, чыгыскалы чорутуу турар Төзөн партияныг өөрүшкүнүн илереп турар.

Фотозу П. ОРУС-ОЛДУУ.

Эртем билиглер болгаш күш-ажылга ынак чорук—шынын өңнүктер

Никита Сергеевич Хрушев Ровно областын Верск школа-интервалын өөреникчилеринге чааа чуртукан. Олар эрткен чымын эки аялдап, боттарынын участогунга 2.638 центнер кукурузанын мочактары-биле кады өстүргөн, тодугайларга гектар бүдүрүлгөн 131 центнер кукурузанын, азы га бүдүрүлгөн 105,5 центнер кураг тарааны алган.

Урулар боттарынын ол улау өөрүшкүнүн Никита Сергеевичге дымна-дырын алашкан болгаш анаа чааа бижөөнөр. Чымын эгизинде школа-нын шептеп турары «Украина» колхоз оларга 20 гектар черин, үзүлгө-нөри болгаш өргөжөк чүтүлгү машиналарын үндүрүп берген. Гектар бү-дүрүлгө 105 центнер кукуруза тарааны өстүрер дээр өөреникчилер бри-гадазы канчаар аялдап дугайын ол чаааа чүгээлээп турарлар. Олар бүгү чымын дүргүлгө адырлыг аялдап, үзүлгө-нөри ажаалдазын чүт-күдүг чорутуп келгенер.

Ам колхоз 30 гектар черин тускайлап бергенин, келир чылда гектар бүдүрүлгөн 120 центнер кукурузанын тарааны өстүрер дээр демисел-дин шийтирлөөшн урулар дымнадып турар.

Силерин чагаар мени дык-ла өөртү деп Никита Сергеевич уруларга харылаан. Олар шүтүп эртем-билиглерин чедиишкенин шийтээлгө ап, ийи чылда чыгыс класска олурар кижжи чок болуп турарын, урулар-нын хей нуруулу тергенин болгаш эки өөреник турарын дымнадып онза-өрүчүгү болган. Ол дээрже көчүгү чүтүлгү, чүгө дээрже коммунизм тур-гузарын чүгө эртем-билиглерин, техниканы шийтээлгө алган кижилер чедиишкенин боттандыра дээр деп Никита Сергеевич бижээш.

Силерин күш-ажылга ынактык, күш-ажылдын өөрүшкүнү билип, кээзе ажыл-агы машиналарын башкаар, тарыганын ажаалдазын чор-туулаарын күш-ажылга ынактык алынаар эки-дир. Күш-ажыл-дар кылдыр өөренип ап, байлак дүжүтү алынаар эки-дир. Күш-ажыл-чокка, күш-ажылга ынактык чокка дүжүгү кижжи болуп шыдаас деп чү-вен сактып чуртутар деп Н. С. Хрушев бижээш.

Эртем-билиглер болгаш күш-ажыл-га ынак чорук болза силерин канча-да амырлардан тайысас, мындыг шийин өңнүктер-дир, урулар.

Чагаанын түнөөлүндө Никита Сергеевич Хрушев өөрдөгилге болгаш нийтиледик аялгыт күш-ажыл-дына улам ынактыг чедиишкенин уруларга, оларын башкаларына, школа-интервалын кижиздикчиле-ринге болгаш ууртукчуларынга кү-зөөш.

(СЭТА).

А. И. Микоянның Каттышкан Нацпар Организациязынга чорааны

А. И. МИКОЯН.
1962 чылдын ноябрь 26.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазын Бирги ораакчызы А. И. Микоян ноябрынын 26-да Каттышкан Нацпар Организациаларыга чораан болгаш КНО-нун чыгыс секретарынын хүлээлгенин күсөдир турар У Тан-биле бесед кылган.

Беседанын соода У Тан КНО-нун бажыныгга шайдалаа кылган, алаа совет таладан: А. И. Микоян, ССРЭ-нин Даштыкы херектер министрини бирги ораакчызы В. В. Кузнецов, ССРЭ-нин КНО-да доктаамал төлө-лектин В. А. Зорин, ССРЭ-нин АКШ-та алчыны А. Ф. Добрынин болгаш өске-дээ кижилер киришкен.

Шайлаалга америк таладан: «Куба кризисин аялдап шийтирлээр та-лазы-биле таарыштыргала комитети-ния» даргазы Джон Макхейл, АКШ-тын КНО-да төлөлектин Эдлай Сти-венсон болгаш алчы Чарльз Ност киришкен. Шайлаалга КНО-нун се-кретариатын харысаалгадыг аялдакчылары база киришкен.

А. И. Микоянның Нью-Йоркта чед бергени

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазын Бирги ораакчызы А. И. Микоян Гава-нада үнелеш, орук аайы-биле ноябрь 26-да ында чедип келген. Гава-нага тургаш хоочун өнүктүрүн-биле—ре-волютуг Кубанын ууртукчулары Фидель Кастро-биле болгаш оон аялдакчылары-биле чүгээлээш, хей-хей черлерге баргылаш, чон-биле ужурашкы деп, А. И. Микоян Айду Ауал аэропортка келген, жур-налистерге меддэлеш. Ол чуртка бо-луп мурунга чораан үзүлгөн бээр эрткен ийи чартык чылдарын дүргүлгө Кубанын чедип алган ке-дергил улау депшилгенин А. И. Ми-коян меддэлгөн.

Бодумун аан-чорумга мен таар-зым деп, А. И. Микоян

дээрин олар бадыйкалар деп, А. И. Микоян чүгээлээш.

Аэродромга А. И. Микоян ССРЭ-нин Даштыкы херектер министрини бирги ораакчызы В. В. Кузнецов, ССРЭ-нин Даштыкы херектер министрини ораакчызы В. А. Зорин, ССРЭ-нин Каттышкан Штааттарда ал-чыны А. Ф. Добрынин, РСФСР-нин Даштыкы херектер министри М. А. Меньшиков, Украин ССР-нин Дашты-кы херектер министри Л. Ф. Пала-марчук, Белорус ССР-нин Даштыкы херектер министри К. В. Киселев олар уткуп алган.

А. И. Микоянны Куба Республика-нын КНО-да доктаамал төлөлектин К. Летуа болгаш социалист чурт-тарын КНО-нун Кол Ассамблея-нын сессиясында төлөлектин уур-тукчулары база-ла уткаан.

Бүгү күштерин СЭКП ТК-ның ноябрь Пленумунун шиитпирлерин күүсөдиринче!

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Бисте шиитпирлер күүселдези

МӨРЕННИҢ КЫЗЫ

Бистин Жданов аттыг колхозта партия организациы СЭКП-нин ХХП съездинин, ТК-нын март Пленумунун болгаш партия биде чактыктан өскө-даа шиитпирлерин амырларта ботандырыныне коммунистерин, комсомолчуларын болгаш бүгү колхозчу ажил-инчилерин мобилизастаар талазы-биле бо чылын бисте эвес ажилдарын чоруткан. Ажыл-агый, культура амырлардын айттырларын, шиитпирлерин-биле хол-баштыр парторганизация азын, хей чугула-чугула шиитпирлерин күлөп ап, аларнын боттук күүселдезин хал-дырар дээш контролду күштелдирин турар.

1961 чылдың июльде болган ст-чет-сөмүдөлдүг хуралга мал ажы-агыйны хөгжүлдезинге партиянын удурутулганы үдөжени-биле өдө тур-гузар, ылангыла мал бажынын, оң продуктудуг чорутуу соксаал чок өздөдөин чедип алыр дугайыда чугу-ла шиитпирин күлөп ап, оң тодар-гай күүселдезин халдырарын пар-тияга, колхоз баштаар черге даас-кан турган.

Од шиитпирини күүселдезин дээш парторганизация, колхоз баштаар чер-елэи хей практиктик хемчеглерин алган. Бүгү-дө төрүр инек, койлар-нын тарып боозалгазын зоотехни-тиг чурум бугулар чотуру үеинде, организастыг чоруткан. Мал кыш-тагалдыкшынын эң хынамчалыг ажилдап кылган пазн бугулар чед-динкинин эртерин, бүгү чүтүн малдарга чыгып болгаш тодуг кыш-тагалдыкшынын халдырган бис. Мал азырларын удуз шыгып демисел чоруттуган. Мал ажылынын шиит-пиринг устактарына эң дээр күү-штерин доктаамал быжылган, мал ажылынын тускай эртемчилерини тарыскалганы бедиткен турган.

Бо бүгү хемчеглер биске күшөңгү түнөлдү берген. 300 баш төрүр инектерден колхоз бо чылын 296 бызааны ап, шүтүтүн менди дору-туруп шыдаан. Төрүрү бүгү койлар-нын 100 бажыга оналштыр 89 ху-раганын ап доруктурган. Бисте кайгамчыктыг түнөлдөрин чедип ап турар мал ажылынын мурнакчылары

көвүдөн. Чижээ, хойжу коммунист Н. Монгуш анаа быжылган 400 хойдан 428 хураганын, хойжу Кусежик 390 хойдан 470 хураганын ап, менди өстүргөн.

Мал бажынын чүгөсө өзүдөин бисте чедип алынганы эвес, оң про-дуктууу база элөң өскөн. Оон ачы-лында күрүнө мурунуга социалист-тик хуузагыны бо чылын чедип-ининин күүселдир аргалыг болган бис. Сүт садарынын хуузагы 101 хуу, дүтүү—100 хуу, эртин—101 хуу, күүселдирген. Мал ажылынын хөг-жүлдезинге удурутулганы акжидер талазы-биле бистин эртен чыдагы шиитпиринин чамдык практик-тиг күүселдезин ынады болган.

Инача-даа бис анаа сеткил өд-журган, доктар эргисе чок. Төгү-дүр чедип чыдагы бешин чылына мал ажылынын талазы-биле улам эң көрүстүлгөндүгү болур дээш база чам-дык немедде хемчеглерин алгалаан бис. Төрүрү бүгү инектерин хей пе-динге тарып боозалганы бо чы-лын бис оларнын сонуг, мурунгу тө-рүтүн болап, сүт саадыныга бүгү чыл дүртүгүндө үзүткөдөиникин болдурбас дээш бир азын арга-биле чоруткан бис. Ол чаз арга биске ажыктыг түнөлдү бээр чүгүлөк. 2000 ажыг төрүр хойларын тарып боозалгазы база чотуру өйдөле ор-ганизастыг чоруттуган.

Мал бажын өстүрүлгө согулганы моон сонуга улам чедип-ининин чорудар дээш инек болгаш хой фермаларында тарып боозалганын 2 пункттары бо чылын тургускан бис. Хой ажылынын бир тускай бри-гадазы организастыгын, бригада түнөлдө 2000 баш хой кирер 2 улуг кажааны, оң чотуга 800-800 баш хой кирер 2 кажааны, беш чур-талга бажыларын немей туткаш, ажилдаа кирген. Ам кышталарга мал чедип чедип чедип чедип кур-лавыларын тургузарынче, малга хуш кышталганынын халдырарынче оң-дө кичтөңгөй салып, хамык күжүсү-тү ынаар көңүлүнө бис.

Чакы тарылагын бедиткен бол-гаш оң кыска хуузада организастыг эртеринге хамаарштыр тус-

кай шиитпирин бо чылын мартта нинти хуралга күлөп ап, бедиткенде бар чедиптерин дүргөн уузкаш, ол чугула кампаныны чедип-ининин эртерин партияга, колхоз баш-таар черге дааскан турган. Ол хура-лаа шиитпирин күүселдир талазы-биле хей-хей хыналдаларын кыл-дып, практиктик хемчеглерин алган бис. Бүгү культуларын чакы тарыла-газы биске каш-ла хонукта, бедик агротехниктиг денелге чоруттуган, тарылагын чайгы ажалганы база эки болган.

Дүжүт ажаап алышынын хына-чалыг бедиткен-биле чотуру өйдө-лөдөш, бедик шынарга чоруттуган. Бедик дүжүт дээш демисел биске багып эвес түнөлдү берген. Тараа культуларын дүжүтү ортумас-тан өрү болган. Колхоз күрүнеге 300 тонна тараа садар турган, 408 тон-на Төрөн чуртун шыжамырын-га урган, четир санын эң эки тара-үрөсини келер чылга бедиткен. Та-раа дээш демисел бистин кайга-чыктыг комбайнерлерине коммуни-стер М. Мамык-оол, С. Төмүр-оол, комсомолчу В. Дигир-оол, К. Болт-оол олар оңа шыгарып, районда дү-жүт ажаап алышынын мазыр-ларынын арганын турганар. Олар болгаш бистин бүгү тараажаларыныс ам келер чылын чакы тарыла-гына хынамчалык-биле бедиткен өгөдөн.

Күрүнеде долу хандырылгазында алынганы колхоз школынын угул-ларында интернет туудун колхозтуу күүлө-биле чорудар дугайында пар-тияго, колхоз баштаар чер тускай док-таалды ботандырыны инициатива-зын бо чылын апрельде күлөп ал-ган турган. Од шиитпирини күүсел-дир массанын күжүн таарыштыр өйдөлдө, туудуну планын бугу-биле удурутулганын түнөлдө, 60 киж чурттар интернеттуу туулу өйдөлдө чылы эгелдерини мурк мурунда доштун, ажилдаа кирген. Интернет туудунга бистин колхозчу кереметтерин болгаш аныктарыныс эң идепкейлиг кирип, хей ажилдарын кылганы демделери чугула.

Парторганизация чүгөсө ажил-агый айттырларын шиитпирлерин-биле кызыгарлаттынмай, культура тур-гузушкуну, чон ортузунга идеолог-тук кижизилдигин хей-инини ор-ганизациаларнын идепкейлиг кир-жилеинге алынышаан, планын бугу-биле удурутуу оралдыгын кел-ген. Илангыла ажилы чонуну иде-ологтук кижизилдигин күштелдир-ерге, экономиктиг болгаш нинти би-лини өстүрүлгө бисте эвес кичээ-гей салдыган. Агар политика, тодар-гай экономика өөренирини бөлүм-нери биске доктаамал ажилдап кел-ген. Бо чылын ол бөлүмнөрдө 50 ажыг киж, келжээ, школада 85, трактористер курсуна 32 кол-хозчулар өөренип турар. Коммуни-стик кижизилдиге дугайында маркс-ист-ленинги номнады өөренирини тускай бөлүмүндө интернационал 14 киж өөренип турар.

25 агитаторларын бир агиткол-лектив (дүртүкчү эш А. Онов) болгаш шынар бедиткенде эртер-ден тургустунган бир лекторлар ба-луу (дүртүкчү эш В. Бабур-Суюн) бистин колхозта ажилдап тур-ар. Интернационал чөвүлө (дүр-түкчү эш А. Байыр-оол), эш-чугулу эш (Ч. Аргамыш эш Аралчор), кереметтер чөвүлө болгаш эске-даа массалык организастар ажил-агый, политиктиг айттырларын шиитпирлеринге бисте организастыг чугула күштер алган. Хей-инини эгелешкин-биле ажилдап турар ол организастар колхозчу массанын коммунист кижизилдигине удуз рольду ойноп турар. Оон ачылында хей-ининини чуртуну үрөз, арга-лаар, хулданаар, нинтиге ажыктыг ажилдап ойнааар чорук согулгу үе-де бистин колхозта кичуг ховра-таан.

Шиитпирлер күүселдезинин талы-зы-биле бистин ажилыныса чедип-тер ам-даа бар. Оларны чайлашып уузкаш, күлөп алынганы кыдыр-лаа шиитпир бүрүз чотуру өйдө-дөдүр күүселдирген турган дээш бүгү хемчеглерин моон сонуга-даа алыр бис.

Бистин колхозтун ажил-инчилери СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунга эш Н. С. Хрущевтун илеткеин болгаш Пленумунун төгүлүг шиитпирлерин удуз сеткил ханымшын-биле уткуп күлөп алган. Олар чаз, бедиткен ху-лузаларын ботандырыны чыл дүр-туула кызыккан ажилдагынын даям хамаарыламы болган дээр чүгүлө-жөк. Ам үеде бистин агитаторлары-ныс СЭКП ТК-нын ноябрь Пленуму-нун материалдарын колхозчулар ор-тузунда калба-биле тамыштыр өгөдөн. Пленумуну материалдарын пазн бугулар бүдүн системалыг ла-раалашкак бөдөлдөр кылдыр, ажил-агый согулгалары-биле холбаштыр чорудуп турар.

Агитас-массалыг ажилды органи-застап, оңу ажил-амырлар-биле холбаштыры турарыныс ам-даа удуз чедиптер бар дээрин демел-дес аргажок. Харын моон ужурун-да колхозта техника септелгеси то-жуула, мал ажилында, ылангыла ийги-лиг сүт-бараан фермазында чамык чедиптер бар болуп турар.

Удуз ажил-агыйны партияны удурутулганы өдө тургузар дугайында СЭКП ТК-нын март Пленумунун (1962 ч.) шиитпирлерин бистин чур-таа коммунист тургузушкунуна ба-за бир чүгүлүг бажы болган. Ол ду-гайын бо чылын апрель айда тур-гусулаан, деискар азын-биле кол-хоз-совхоз бугурулгө өгөдөдөринин эртен үеде чоруткан ажилдарын чамык түнөлдөри бедиткен турар.

Бистин республикага Кызылдын болгаш Чадананын бугурулгө өгөдө-дөри организастыгын соола, мен Чадананын бугурулгө өгөдө-дөри Улуг-Хем районда дөрт колхоз-чу ханымлаар инспектор-организа-цияны ажилдап эгелдөн мен. Чаа тургустунган эгелдө, ылангыла инспектор-организацяны ажилдаа коммунист кижге ажык удуз бол-гаш тарыскалганы даалганы оңал-турар дээрин СЭКП ТК-нын март Пленумунун доктаалындан көрүп бис.

«Инспектор-организацяны кижге бугурулгө өгөдөдөри база бир кол-розду ойноп турар киж-дир, ин-чанган анаа бүгү-дө организастыг ажил хамааржыр» деп Н. С. Хрущев-тун март Пленумунга чугалаан чуга-лазын ботунун ажил-чорудугама удурулгала болдурду, бүгү ажилды шак ынаар тургузул алышыныс арга хемчеглерин ап турар мен.

СЭКП ТК-нын март Пленумунун доктаалын болгаш анаа Н. С. Хрущевтун илеткеин өөренип көргөш, ажилдын кол уун чон-биле, киж-лер-биле ажилче улаандыр, ажил-да бар чедиптерин оларын дууза-мыс уузкаштын хандырыны эргөжөк чугула деп ботал алган мен. Мээң ол боталдарыны өгөдөдөри удурутул-лары чүдүлүг деп сүмөлөнөр.

Ичанган менээ хамаарштыган дөрт колхозтун ажил-агыйны анализ-тер көргөш, баштайгы үнүшүлүгү «Чодура» колхозта эгелдөр деп шиитпирлен алган мен. Чүгө дээр-ге ол үеде ук колхоз сүт саадынын талазы-биле районда эң дождугай ажил-агыйларын бирөөн болуп, халын-даа сүт саадыны хун бүрүдө 30 литр чедип кызылган турган. Кол-хоз баштаар чери, партия организа-цияны саанчылар-биле ажилды кы-кошкаткан турган. Саанчылар дана

Мама Тере-Бишевна сүт-бараан фермазында ажилда-ла чыл ашкан, бо аразында устактын хуузагы-ны күүселдир келген. «Мөрөн» кол-хозтун Сырт-Мыйыс фермазында 8—9 чылдары ажилдап келген коммунист Суван угай, комсомол-чу Долгар-Сүү болгаш эскерлерге ба-даарга, бир чыл шөмүлү эвес хууза-га болбайна. Инача-даа бо үеини иштинде анык коммунист Мамага доктелдир илетээр алган.

Бисте анаа чоруваста ол ферма күзгөдөн кыштаагы көмүзгө турган. Бар чыккан оруустан кыштак хаймы эвес турганында анаа ду-хул, оң кыска бедиткенде база кө-рүп четтирген бис. Инаа эң-не өөрүнчү чүгө—ферма деискарына-де тускай калжаада экең сарааттан-хай көк ситен болгаш бөдүр каан 200 тонна ажыг кургак өдөк... Ол ышкан ферманын инек, былаа ка-жааларында, чотталга бажыларын-да чамык үрөмк септелдиререн эске, байдал черде шөрү.

Ферма бо ажил-агый чылында эртен чыла баарга, Төрөн чур-таа 16 тонна сүтү угул саткан, азы нинти-биле 108 тонна сүтү саткан. Бо дээр бистин коллектив-тин тургустун бажыны, удуз чедип-шин—деп, Мама Тере-Бишевна чор-галар-биле чугалап турар.

Амын чылын мынчан чедип келер, бистин көрүгүтүс моон-даа эң аларган турар, ниндиг бол-дун дээш амынган хемчег ап эгелдөн бис—деп ол чугалады.

Оларын наймалдыг коллектив-ини муунодунда «лохтанын» де-онг керекселдерин саттырып алыры негизин билдиргенин колхоз баш-таар черинде киргизин база көрү-вүс.

Баштаар чер оңу ылавыла салып бажын асаан чүгө—деп, бистин—кандыг хемчегер ап турар ситен—дээш айттырыныс эш Бельчэ ху-рында эгелдө. Ол ышкан муруну үе-де фермавыс аэлектриктиктерин турган, ам тускай шимчелки тур-гускан фермавыс аэлектриктеринин хемчегер ап турар бис. Фермада элект-ри удамыны шөр тускай чыгарып тургустунган. Кыжын хун үр боор эвес, дораан-на имир дүжү, орайтай бээр болтай, ынан инек төрүдүп, бызаа күлөп алырда Илангыла лам-почказы дыка-ла херелеттине чү-бе чорган—деп ол чугалады.

База бир чугула чүд болза фер-мага саанчы, каларын бугурулгун доктаамал ажилдаары болур. Чан-гыс-ла саанчы ажилдаарын баарга байдал хойайтаар: оң орунуга кир-ген чаз кижге үнөс саанчынын деп-нелгине чедип ажилдап шыдаас, саангыган сүтүг хемчегер өгөдө-жөр. Ол терек кырында көзүлөгөн. Ону бугурулгас дээш ажил амырлар ажил-биле чылын-на үер дээш 2 саанчыны күске чедип салбайн, инек тожурлап келгенде оларын соола. Чүгө дээр чаз саанчылар инек сү-дү эвээш турда чотуру өөренип ап-тарын сүмөлөшкөш, ынаар таарыш-тырган бис деп ферманын ажилда-чылары чугалап туралар.

Хей сүтү алынганын база бир үн-дөини фермазын өтөт, үсдүн шыш тургузарында дээрин эш Бельчэ бу-

зүрөп көргөни чугалап турар. Ма-ма хамык ужуз бототкыныг дем-чеглерин сагаанында хамааржыр. Ук колхозта бо талазы-биле бир чет-пес чүл инекти тарып боозадыны-нып хемчегер чорутууны болур. Инектерин тарып боозатпайн сүдү аэдриштыр турарында үчтөңгөк болгаш саанчыларга-даа аң кара, шилги, хурун дээш өскө-даа инектер-ини калж дөдүрү билдиней кел-ген. Бо чылын тарып боозалганын чорутула-даа инектер чөмөп эгел-дөри билек шыгыны контролду тургузарын шиитпирлен алганар.

Устүндө хемчеглер ботанды-рар дээш, мурнакчылар Бельчэ, Су-ван, Долгар-Сүү, Намчалба, Инаа-лай ышкан мурнакчылар хей бол-дун дээш бо наймалдыг коллектив деисежи турар.

Эрениден дүргөн кылаштыг, ча-лык шырайлыг, Бельчэ дугайында чугал фермада болгаш колхозта чы-лы-биле чугалажын турар эвес.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа. О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар. В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-гаш оларын иштинде 6, 7 клас-сарын өөреникчелери шүптү ча-гылазы болганар. Школа ча-гыла уламчыл турар.

А. допчаа.

О. Хонг, Ч. Тараажык, О. Светлана олар эң идепкейлиг чыгычлар болганар. Парлаага чыгылазы тур-ла бүрүтүндө ам-даа үгүлүлүг тур-ар.

В. САТ, студент.

Бармын-Хемчик районун «Хөндө-дө» 8 чыл школынын бажылары болгаш өөреникчелери парлаага ча-гылазын организастыг чорудуп тур-ар. Башкылар кижге бугуруу чагы-галыг. Школада комсомол организа-циянын секретары К. Спар-оол ча-гыла ажилын эки организастаан, өөреникчелер нинти-биле чүс чед-ден алыр чыгылазы чоруткан бол-г

СОЦИАЛИСТИК ЧУРТТАРДАН МЕДЭЭЛЕР

«АНДАРГАН КУР ЧЕР» — СЦЕНАДА

Михаил Шолоховтун «Андарган кур чер» романы чыккыч чогаалдарын сценаларга тургузуу даярда берге. Революциянын күрөшүн, ангаларын болгон тус-түс кижилерин хуу-салымын дугайын тоошулуп турар ыңдыг чогаалды шынчын каш кезектеринге канчаар тургузары? Чогаалдын кол маалдарынын романда болгон ыштак сценалар канчаар шилчирет? Бу айтыры «Андарган кур чер» шилчирет. Шилчирет М. Степанов, режиссер Я. Острейский, Прагадагы театрынын кайгачылык артисттерин болгон шилчирет бугу тургузуучуларын дүрөдү турган.

«Андарган кур чер» шилчирет. Шилчирет М. Степанов, режиссер Я. Острейский, Прагадагы театрынын кайгачылык артисттерин болгон шилчирет бугу тургузуучуларын дүрөдү турган.

М. Шолоховтун романында чехословак тараачыларынын амьдралында дөмөйлөшкөн чүүлөр хей-даа болза дон казактарга, коллективизация уезинин тараачыларына, Совет Эмгекчилер төгүзүгө хамаарыла чүүлөр хей, ыңчангаш шилчирет белеткек ажалдарынын үзүн үр болгон кызыкмак болган.

Шилчирет бирги үндүрүлгөн болза болбайт... Көжөгө ажиттына берген. Дайындын октары деген Давыдов болгон Нагульнов олар барын дүңгөндөргөн олар. Зал тышпанын төңчүзүндө эгеленди ол. Зал тышпанын төңчүзүндө эгеленди ол. Зал тышпанын төңчүзүндө эгеленди ол.

Нагульновтун романи республиканын алдарыг артизи Я. Иваниц тергипн күтсөк, көрүктүлөрүн болгон театр рецензияны бийжир кижилерин үнелели ыңдыг. Нагульнов...

Өткүт, доктаавас, революциянын камгакчысы, шынчын, дидим болгон чаз амьдралдын тургузуучу болуу көстүп келер. Нагульнов — Пивецке зал диктитиг адыш чакпак турган. Ылаңгыла Нагульновтун партия райкомунга «эди чазаны», азы Нагульновтун Лушка-биле байырлажып турары дык солун. Ыңчангаш агажож, чүгө дие Шолоховтун Нагульнов болгон Пивец Нагульнов «ийстер»-биле дөмөй.

Давыдовтун романи алдарыг артист Карел Хегер чедикшигипн күтсөк, Далаш чок, деси чаныг, ыңжыг характерлиг, бөлшекчилик принципадыг, үени болгон кижилерин эки билер Давыдовтун Хегер көргүзүп шыаан. Шилчирет тургузуучуларын ону чедип алыр дөмөй эвес ажалдаанар.

Өскө рольдары: удушту артизи Ладислав Пешек—Раменнов, удушту артизи Эдмунд Штепанек—Островный (чамдыкта кажар болурун орнуна кортук ыштак салгындарда-да), алдарыг артист Иржи Догнал—Майдашиков, күрүчө шапанынын лауреады Дана Меджлик—Лушка база чедикшигипн ойнаан.

Улуг Октябрьдин 45 чыл ойнаган болгон чехословак-совет Айыны эгелениге тураскап, Национал театрынын сценаларга үндүргөн «Андарган кур чер» бирги көргүзүп театрында салган сорулганын денелениге дүңгөп эркен. «Андарган кур чер» шилчирет. Шилчирет М. Степанов, режиссер Я. Острейский, Прагадагы театрынын кайгачылык артисттерин болгон шилчирет бугу тургузуучуларын ону чедип алыр дөмөй эвес ажалдаанар.

Годунов» деп операны болгон «Даш чечек» деп балетти көргүсөк. Чехословак-совет найыралдын Айыны хунеринде орус болгон совет авторларын 30 хире шилчирет, операларын, балеттерин көргүсөк.

ХИЧХОН — МАШИНА ИНДУСТРИЯНЫН БААЗАНЫ

Пеньянын улеттүр болгон калээ ажал-агыг дегелгенде машина тууушкунун павильону көрүктүлөрүн кичөөгөйин хаара тууу турар. Мада Карел Хегер-Демократтыг Республиканын машина индустриясы баазы—заводу—Хичхон хоорайда станоктар кылыр заводтун продукцияны кол черин ээлеп турар. 1962 чылдын бирги чартында ол завод «СУ-50» деп 670 токар станоктарын, «Чалым пазын» деп токар станоктарын болгон өскө-да машиналарын, чепсек-херекселдерин кылып үндүргөн. Чоокта чаз завод автоматтыг гидропрессерин, тегерик чүүлдер хюмлаар болгон узун дургаар хаарылаалар станоктарын бүдүрүп үндүрерин шилчирет алган.

10 чыл мурунда ол заводтун амгы турар черинге бичексе сууржугаш турган. Дүңкө үеде суур кылдында черик аянырын узурулаа дымналар турган. Хичхонга бирги туудурула 1951 чылда кээп эгеленди. Ыңчалда-даа Ала-чуртун машина тууушкунун кол баазанын тууу америк агрессорларга улар дайынды соонда долу күш-биле хайгыгып эгеленди. 1954 чылда ол завод бирги токар станоктарын бүдүрүп эгеленди. Бүдүрүп үндүрүп турар продукциянын ассортиментини чортуу калыбын эгеленди. Ам Хичхон заводу 1958 чылдын дүргүзүлүсүндө турган продукцияны чүгө 40 хонукта кылып турар. Завод чедип кал дүргүзүлүсү продукцияны 2,5 катал көвүздөдү.

Хичхон хоорай болу бааза-ла таңыттымас кылдыр эскерилген. Ында амгы үенин бажындары, школар, институт, заводтун дыштанылга бакыны, клуб бар. Хоорай чуртун культуруг төгөтерин бирээни апарган.

ХУННУН ЧАА ЧУУЛДЕРИ

Чуртун амьдралына бир хун дымка хей чаз чуудерин болдурун ажалгалга чаз бүдүрүлгө кирген. анык авторун бирги ному үлген. театрга шилчирет бирги үндүрүлгө болгон... Оларын шунтууу санаар берге.

Герман Демократтыг Республикада Премия общиназы республиканын анык хоорайы апарган. Ажалчын-тараачын эрге-чагырганын чылдарында ында Ф. Энгельстин ады-биле алаан химиктиг волонтерун улуз комбинаты тургустунган. Ам ында 6600 ажалчыннар ажаллап турар. Хоорайнын чурттагы чөвү 9,3 мун кыжи. Чедип чалдып төңчүзүлө (1965 чылда) он чурттагы чөвү 12 мун кыжи чедир эсер. Анаа 720 чаз квартиралары тууар.

Берлинин хем пароходствоу чайгы навигацияны дооскан. Флотилияны суднолары нити-биле 350 мун кыж узуу орукту эркен. Нейсы-лалын пароходствоу 76 суднолары чад дүргүзүлүсү 2,8 миллион пассажирлерин сөөктөн. Өскө флотилияны—Штралунд пароходствоу ажал-чорудулааган көргүсөк сан-түнер мындыг: ол пароходствоун Балтийн эркерин дургаар чоруп турар корабльдер бо чыны 240 мун миллион эркен болгон 1,5 миллион пассажирлерин сөөктөн. 73 харыг Карл Гау—ол пароходствоу он улуз назылыг, хоочун калпаны. Ол «Наутидус» деп моторлу корабльди башкарып чайлаан болгон 60 чылдар дүргүзүлүсү ажаллап келген, Европа, Африка, Муруну Америка аразында бүгү далайларга эжиндирип келген.

ГДР-нин балыкчылары чедикшигипн ажаллап турар. Росток округун балыкчылары чад эгеленди бээр 20,5 мун тонна балыкты туткан. Бодөргө эркен чылды бо үзүндө 11 хуу бедик көргүзүп болур. Ростоктун балыкчылары чыл планын декабрь 15-те күтсөдир болгон чуртта 24

мун тонна немедде балыкты бээрин шилчирет.

Дрезденнн Бебер аттыг консерваториязы бодунун тургустунуп келгенин 10 чылынын дүргүзүлүсү 5000 студенттерин өөрдөп белеттээн, оларнын чартык кезик хирез ажалчыннарын болгон тараачынарын уруглары болуп турар. Ам ында 410 студенттер өөренип, 75 профессорлар болгон педагогтар ажаллап турар.

ЭРТЕМ БОЛГАШ ТЕХНИКА

Венгриянын бөлүк тускай эркенчилери эленилечек көрүнүгү чедерин чаз, солун арга-биле экижидерин методун ажаллап кылган. Эленилечек көрүнүгү үстүкү калында алаанда, тодаргайларга 40—50 см ханы чеге бетонит болгон аныз-бүрү бүдүрүлгө чедеринден үлген артыпчыларын бөлүп тургустунуп дуузын-биле таралыр чадар. Ол чорук үнүштерин шыкты хей-биле хулап алырын болдурун. Ындыг методту ажаллаан чеге тарымал тооруктун дүжүдү 4,2 катал, кукурузанын 2,9 катал эскен. Чаз арганы чедикшигипн ажаллаанын түнеленде Венгриянын 20—30 мун хуу эленилечек көрүнүгү чедер (бир хольд 0,57 гектарга деп) эки дүжүтү бээр.

Венг конструктор Е. Барнавага «сырткы» дуузын-биле мапнаар чаз суднонун төлөвлөйлөп чогааткан. Ол судно макта 100 м дүргөн жапнаар. Суднонун дүвү суга мурунунда судноларынын ыштак 2 м ханы эвес, чүгө 30 см кирер. Ыңчангаш ол судно хем дожу бадгы турда бени чоруп болур аргалыг.

Лавастонун дүргүлгө станциязы тарымал тооруктун бедик дүжүтүг чаз сөртүн үндүргөн. Ындыг тарымал тооруктун уруу 70—75 хуу, а урунче өз 32 хуу болур.

Венгриянын эркенчилери академиянын улуз эртем ажалдакчызы Арпад Барон температура эскерип турла плазмада эскерилкинирени чуртка тырттырар приборну чогааткан. Он дуузын-биле температура бир секунданын 10 миллион кезеде болуп турар эскерилкинирени өңүт чуртка тырттырар болур.

Бо медээлерин СЭТА-нын корреспонденттери М. Никиточкин, Л. Носов, И. Саввин, М. Попов олар дамчаткан.

Польша профэвилелдеринин V съезди

ВАРШАВА. (СЭТА). Польша профэвилелдеринин бешки съездин ында ажиттыган. Профэвилелдеринин төп чөвүленин даргазы И. Лог-Совинский съездин ажиткан. Профэвилелдеринин 6,5 миллион кезигүнерин төлөзөн турар 1200 ажит делегаттар съезде киршип турар.

ПКАП ТК-нын бирги секретары В. Гомулка, ПУР-нын Күрүчө Чөвүленин даргазы А. Завадский, ПУР-нун Министрлер Чөвүленин даргазы Ю. Пиракiewicz, ПКАП ТК-нын Политбюро кезигүнерин болгон ПКАП ТК-нын секретарлары, даштын профэвилелдерини сөзлөп элоржуп турар. СЭП ТК-нын Президиум кезигүнерин кандаат, ВПСН-тин даргазы В. В. Гриньшайн баштаган совет профэвилелдеринин төлөзөри оларнын аразында бар.

Хуннун айтыры — ЦПСН-тин элкеткели; төп ревизия комиссиянын өтсөдү; профэвилелдер каттыжышкынын Уставына эскерилгелер болгон удуруттар органнын согууру.

Съезде ПКАП ТК-нын бирги секретары В. Гомулка чүвө чугаалааш, чуртун экономиктиг байдалына болгон ПУР-нын улуз ажал-агыгын көдүреринин талазын-биле сорулгалаар доктаган.

Он соонда «Социалист тургузушкунун талазын-биле профэвилелдеринин сорулгалары, ажалчын чоннарын куш-ажылынын байдалдарын экинчилер болгон амьдрал денелени бедилери» деп илеткели И. Лог-Совинский кылган.

нын дугайында болуп турар. Национал хурагал ЮНР-нин «Хамаарышпастарын» болгон кезерези барын уездиг бөлүлгөжилкиниренин олуттарынын нити саны чүгө өсөз эвес, харын-даа мурунундагы составка 316 турганынын орнуна 278 чедир кызырылган.

Мурунунда болуп төптүн партияны кылдыр көргүзөрин ораллажып турган ЮНР болза ам «халыккомунизмин» тутунуп ала-биле бүтүлгө барын уездиг партияларын болгон бөлүлгөжилкиниренин болон долганар мүнөзүн, реакциянын кол күжү болуп, ажал-биле хөдөлүп турар.

Амгы национал хурагал реакция хей кезикти каттыштырынын херээге биче эвес ролду округтар айы-биле бадылаарын антидемократтыг мажоритардыг системазы ойнаан. Буржуа партияларын кандаат-даа ажал чачып сүзгөдөр болгон кажарлашкынын кылырыга делегия ол система берип турар. Ол система болза барын уездиг буржуа партияларын эрге-ажын барымдалааш, чуртту деп эвес сонгулда округтарына чарып турар. Чангыс коммунист-депутатты согуурунга ортумаа-биле чус муң бадылаашкынар эржөкчү чугула болуп турган, ыңчалда ЮНР-нин партиязынын чакыг кезигүнуң депутат мандадын алырына чүгө 25 мун бадылаашкынар четчир болуп турган.

Бир эвес чуртка ден-деси төлөзөлтүрүлгөни системазы туруп турган чүвө болза, амгы сонгулданын түнеленде коммунист чре ажал депутат олутарынын алыр ужуруг турган ийи.

Англи-совет найыралдын фестивалы доозулган

ЛОНДОН. СЭТА-нын корреспондентин В. Чуксеевич дамчытканы болза: англи-совет найыралдын фестивалы ноябрь 25-те «Сент-панкрас-Холлунда» аламын концерт-митинг-биле доозулган.

Бо фестивал болза Англиянын болгон СССР-ий улаустарын аразына найыралды харылааларын бажылаарын болгон хөгжүлгөжилкиниренин чад чугула салымын болгон деп, англи-совет найырал нителелин удуруткучуларын бирээни Д.М. Паттс-Милас митингге чүвө чугаалааш, олаал дөмөдөгөн. Шаа ыңдыг аразы-кылааларын болгон ужуражышкынарын улуз ужу-дуузын дугайын Лондонун Сент-Панкрас районуун дугайы Грейс Ли митингге чугаалааш.

Митинг-концерттиг залда долдур олурупкан кижикчилеринин мурунга СССР-ий Великобританияда херектеринге түр бүүрөттүргөн А. И. Романов чүвө чугаалааш.

Оон соонда чылгаларын англи болгон совет артистер оюн көргүсөк. «Москва чангыч кезелери» деп болгон өскө-да совет ырлары англи хор күтсөдир, көрүктүлөрү үргүзүлгө адыш чакпакчы-биле уткаанар.

Суралгы совет артист Вера Дулованын көргүсөк оюну улуз чедикшигипн болгон. Улуз театрынын солизи Галина Олейниченкога диктитиг адыш чакпак турган.

Англи-совет найырала ажал болдурунга ол кезе үш улай «урааашкын»-биле доозулган.

Совет гроссмейстер П. Керес хары улаа ойнаарынын сеансынын кылган. Оон биле анык англи шыраачылар ойнаан.

Болуп эркен фестивал ий чурттарын улаустарын аразына найыралды болгон англи-совет калы ажаллажылыган хөгжүлгөжилкиниренин херээге чад чугула салымын болгон. Ыңчалда-даа фестивал «Сент-панкрас-Холлунда» аламын ужуражышкынар-биле дооступ калбаан. Совет Эмгекчилер амьдралын дугайын чугаалап турар делегал болгон фотосенда чорук хунерде бүтү Англияны кезип чоруптар. Совет артистер Англияга алаан каш концерттерин көргүсөк.

Ондагы кышкы сезону эгелеп үргүзүлгө-биле холбоштур эрт айымы болдурузынын баш бурун-гаар алыр хемгелерин күтсөдирери улуз-биле негетинип турар. Моон-биле холбоштур эрт айымы болдурузынын бөлүп аргаларын хамааталарга таныштырары эргежөк чугула.

Эрт болу бээринин бир кол чылдагы оон одаар печкаларын шын эвес кылдынгандан болуп турар. Печканын бодунун ханазы болгон оон хоолыны ыш бажын ханазына, кышага дегипн турар кылдыр тутунган болза, ол печканы илдилер одаарга оон эрт үтүп болур. Он аянда печканын ханазы талаларына тигил чедер бар болза, база оон дамчыштыр хана кыва бээр таварылгалар болуп турар.

Ыңчангаш одаар печкаларын бол байдалдарын эки хынап көргөш, ыңдыг чепестер бар болза, оларын дол-дораан эдер чорук эртүг болдурузынын бир чугула хемчөз болур.

Печкаларын аскандан уштунуп дүшкөн печка болгон чаштанчылан шала кыва бээр чорук болза таварыш бээр. Ыңчангаш ол салыр печкаларын асканын алаанда ыш шаланы 50×70 сантиметр хемчөзүлгө калбак демп-биле дугай кагары эргежөк чугула.

Чуган хелти илгич печкалар чогуна кургалыр азы өскө-да кымын чад чүүлдер салыр чорукту болдуруш херек. Печка чанынга аскаан хелти болгон кымын чад чүүлдерин дамчыштыр эрт база болу бээр. Он аянда печка одаарына керосин, бензин чикестиг хевертен чалыштыралы материалдарын ажаллаары дык айнылды. Ындыг чоруктан эрт-даа болу бээр, кижилерин ма-бо-дунга айныл-даа болу бээр таварылгалар хей болгулаар. Ын-

чангаш печкага ол кысырда хенертен чалыштыралы ыңдыг чүүлдерин чедер ажаллап болбас деп чүвө ханазы буртуу ымавиза сагыш херек.

Оду өшпөз илгич хулаа бөдүрөөгө турган, ону ыш шала кырынга салырында болгон ыңдыг хулаа ыш харажыкаа уруп каарында база эрт болу бээр киж кырыну билзе чогуру.

Печкаларга отту салган, ону хайгаарал чокка арттырып каар болгон печканын аскын ажал калпар чорук эрт талазын-биле айнылды деп чүвө херек кырынга болгон таварылгалар херчилеп турар. Шагаан-Арыг хоорайнын № 2 школарынын интерналыга 1962 чылдын октябрь 16-да болгон таварылгалар болуп турар.

Печкаларын аскандан уштунуп дүшкөн печка болгон чаштанчылан шала кыва бээр чорук болза таварыш бээр. Ыңчангаш ол салыр печкаларын асканын алаанда ыш шаланы 50×70 сантиметр хемчөзүлгө калбак демп-биле дугай кагары эргежөк чугула.

Чуган хелти илгич печкалар чогуна кургалыр азы өскө-да кымын чад чүүлдер салыр чорукту болдуруш херек. Печка чанынга аскаан хелти болгон кымын чад чүүлдерин дамчыштыр эрт база болу бээр. Он аянда печка одаарына керосин, бензин чикестиг хевертен чалыштыралы материалдарын ажаллаары дык айнылды. Ындыг чоруктан эрт-даа болу бээр, кижилерин ма-бо-дунга айныл-даа болу бээр таварылгалар хей болгулаар. Ын-

чангаш печкага ол кысырда хенертен чалыштыралы ыңдыг чүүлдерин чедер ажаллап болбас деп чүвө ханазы буртуу ымавиза сагыш херек.

Оду өшпөз илгич хулаа бөдүрөөгө турган, ону ыш шала кырынга салырында болгон ыңдыг хулаа ыш харажыкаа уруп каарында база эрт болу бээр киж кырыну билзе чогуру.

П. СТЕПАНЕНКО,
Улуг-Хем району эрке улуз инспектору.

Редантоо Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Дөргөндөн 5 муң чедир рубльди ойнап ап болур

Күрүненин 3 хуулу удулуг иштиги чээшкенин талазын-биле ойнаашкынын 90 дугаарыг кол тиражы 1962 чылдын ноябрь 30-де Баку хоорайга болур.

Чээшкенин 16 разрядтарын тиражтарынга дараазында ойнаашкынар кирер:

Ойнаашкынарнын хемчөзү

Ойнаашкынарнын саны

5.000 рубль 32

2.500 рубль 80

1.000 рубль 400

500 рубль 1.280

100 рубль 11.200

40 рубль 123.008

Түну: 136.000

Ойнаашкынарнын нити түну (рубль-биле) 7.440.320.

Ойнаашкына таварышкан облигацияларын ойнап алышкынары-биле кады оларын өртөөн үзө төлөзү, ук облигацияларын тираж ойнаашкынары оон ынай киништербиз чээшкенин негелдеринде көрдүнгөн. Оон-биле кады дараазындагы тиражтарга ойнаашкынар саны хөвээр арттар. Ыңчангаш облигацияларга ойнап алышкынар чыл тудум улам-на көвүдөп турар.

ОБЛИГАЦИЯЛАРНЫ САДЫП АЛЫНА!

ОЙНААШКЫН ТИРАЖТАРЫНГА УЛАМ-НА КАЛБА-БИЛЕ КИРЖИНЕР!

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫН ЭРГЕЛЕЛИ.

«КИНОТЕАТРЛАР»

НОЯБРЬ 29-ТА.

«НАЙРАЛ»: «Гаврош 10. 12 шактарда, «Дескелчон назын үзү» 2. 4. 5. 40. 7. 20 шактарда, «Легендарлыг Седастополь», «Нуску аян ырлар», «Римин аян ырлары», «Дескелчон назын үзү» 9 шакта.

«БАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10 шакта, «Политун огу» 11 шакта, «Граф Монте-Кристо» (2-ти сериязы) 1. 3 шактарда, «Дык-ла үр болган» (делгем экраныг) 5. 7. 9 шактарда.

«ВОСТОК»: «Мээн уруу» 3. 5 шактарда, «Дерсин чорук» 7. 9 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: Мультипликациялар 10.30 шакта, «Ынактын дугайында чугаа» 6.30 шакта, «Сырыннын чедер» 4.30. 8.30 шактарда.

«НАЙРАЛ»: «Гаврош 10. 12 шактарда, «Дескелчон назын үзү» 2. 4. 5. 40. 7. 20 шактарда, «Легендарлыг Седастополь», «Нуску аян ырлар», «Римин аян ырлары», «Дескелчон назын үзү» 9 шакта.

«БАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10 шакта, «Политун огу» 11 шакта, «Граф Монте-Кристо» (2-ти сериязы) 1. 3 шактарда, «Дык-ла үр болган» (делгем экраныг) 5. 7. 9 шактарда.

«ВОСТОК»: «Мээн уруу» 3. 5 шактарда, «Дерсин чорук» 7. 9 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: Мультипликациялар 10.30 шакта, «Ынактын дугайында чугаа» 6.30 шакта, «Сырыннын чедер» 4.30. 8.30 шактарда.

«НАЙРАЛ»: «Гаврош 10. 12 шактарда, «Дескелчон назын үзү» 2. 4. 5. 40. 7. 20 шактарда, «Легендарлыг Седастополь», «Нуску аян ырлар», «Римин аян ырлары», «Дескелчон назын үзү» 9 шакта.

«БАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10 шакта, «Политун огу» 11 шакта, «Граф Монте-Кристо» (2-ти сериязы) 1. 3 шактарда, «Дык-ла үр болган» (делгем экраныг) 5. 7. 9 шактарда.

«ВОСТОК»: «Мээн уруу» 3. 5 шактарда, «Дерсин чорук» 7. 9 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: Мультипликациялар 10.30 шакта, «Ынактын дугайында чугаа» 6.30 шакта, «Сырыннын чедер» 4.30. 8.30 шактарда.

«НАЙРАЛ»: «Гаврош 10. 12 шактарда, «Дескелчон назын үзү» 2. 4. 5. 40. 7. 20 шактарда, «Легендарлыг Седастополь», «Нуску аян ырлар», «Римин аян ырлары», «Дескелчон назын үзү» 9 шакта.

«БАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10 шакта, «Политун огу» 11 шакта, «Граф Монте-Кристо» (2-ти сериязы) 1. 3 шактарда, «Дык-ла үр болган» (делгем экраныг) 5. 7. 9 шактарда.

«ВОСТОК»: «Мээн уруу» 3. 5 шактарда, «Дерсин чорук» 7. 9 шактарда.